

**РОЗДІЛ 1. ТЕОРІЯ ТА ІСТОРІЯ ДЕРЖАВИ І ПРАВА, ІСТОРІЯ
ПОЛІТИЧНИХ ТА ПРАВОВИХ УЧЕНЬ; КОНСТИТУЦІЙНЕ,
МУНІЦИПАЛЬНЕ ПРАВО. ФІЛОСОФІЯ ПРАВА**

УДК 342.5:328.184

DOI 10.31732/2708-339X-2026-20-A1

**ЛОБІЮВАННЯ ЯК ЮРИДИЧНА КОНСТРУКЦІЯ: ОСОБЛИВОСТІ
ФОРМАЛІЗАЦІЇ**

Дідич Т.О.,

доктор юридичних наук, професор,

Київський національний університет імені Тараса Шевченка

м. Київ, вул. Володимирська, 60, Україна, 01033

e-mail: taras.didych@knu.ua

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-2442-8138>

Чаплюк О.І.,

кандидат юридичних наук, доцент

Київський столичний університет імені Бориса Грінченка

м. Київ, вул. Бульварно-Кудрявська, 18/2, Україна, 04053

e-mail: o.chapliuk@kubg.edu.ua

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-1675-1875>

Слюсарь Д.Є.,

здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти ОП «Право»

Київський національний університет імені Тараса Шевченка

м. Київ, вул. Володимирська, 60, Україна, 01033

e-mail: sliusarofficial@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0009-0002-0089-6575>

**LOBBYING AS A LEGAL CONSTRUCTION: FEATURES OF
FORMALIZATION**

Didych T.O.,

doctor of Sciences in Law, professor

Taras Shevchenko National University of Kyiv

Kyiv, st. Volodymyrska, 60, Ukraine, 01033

e-mail: taras.didych@knu.ua

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-2442-8138>

Chapliuk O.I.,

Candidate of Sciences in Law,

Associate professor, Borys Grinchenko Kyiv Metropolitan university

Kyiv, st. Boulevard-Kudryavska, 18/2, Ukraine, 04053

e-mail: o.chapliuk@kubg.edu.ua

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-1675-1875>

Sliusar D.E.,

Applicant of the first (bachelor's) level of education

of the education program «Law»

Taras Shevchenko National University of Kyiv

Kyiv, st. Volodymyrska, 60, Ukraine, 01033

e-mail: sliusarofficial@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0009-0002-0089-6575>

Анотація. У статті досліджується проблема формалізації інституту лобіювання в Україні крізь призму юридичної техніки у контексті прийняття Закону України «Про лобіювання» від 2024 року та запровадження Реєстру прозорості. Актуальність теми зумовлена як новизною відповідного нормативного регулювання, так і специфічними умовами його впровадження під час воєнного стану, що об'єктивно ускладнює нормотворчий процес.

Метою дослідження є визначення сутності поняття «лобіювання» та встановлення його належності до юридичних конструкцій як елементів юридичної техніки. У роботі здійснено аналіз наукових підходів до розуміння юридичних конструкцій, зокрема їх вузького (юридико-технічного) трактування, а також критично осмислено широкий підхід до їх визначення як гносеологічних утворень. Обґрунтовано, що юридичні конструкції мають прикладне значення та спрямовані на забезпечення логічності, узгодженості й ефективності нормативного матеріалу.

Доведено, що поняття «лобіювання», попри його походження з політичної науки, відповідає ключовим ознакам юридичної конструкції. Зокрема, воно відображає модель суспільних відносин, формується шляхом абстрагування та типізації, має внутрішню узгоджену структуру (суб'єкт, об'єкт, предмет, зміст діяльності) та виступає засобом побудови нормативного матеріалу. Окрему увагу приділено розмежуванню понять «лобізм» і «лобіювання», де перше розглядається як більш статичне явище, а друге – як динамічний процес, що підлягає правовому регулюванню. Отже, обґрунтовано доцільність використання саме терміна «лобіювання» у законодавстві.

Підсумовано, що лобіювання є юридичною конструкцією, яка використовується законодавцем для формалізації відповідних правовідносин. Практичне значення роботи полягає у формулюванні вимог до подальшого вдосконалення законодавства про лобіювання з урахуванням принципів юридичної техніки, зокрема чіткості, логічності, послідовності та внутрішньої узгодженості правових норм.

Ключові слова: лобіювання, юридична конструкція, юридична техніка, правотворчість, формалізація, Закон України «Про лобіювання».

Формул: 0, **рис.:** 0, **табл.:** 0, **бібл.:** 12.

Abstract. This article explores the problem of formalizing the institution of lobbying in Ukraine through the perspective of legal drafting techniques in the context of the adoption of the 2024 Law of Ukraine “On Lobbying” and the introduction of the Transparency Register. The relevance of the topic stems both from the novelty of the relevant regulatory framework and the specific conditions of its implementation during martial law, which objectively complicates the rule-making process.

The aim of the study is to define the essence of the concept of “lobbying” and to establish its classification as a legal construct within the framework of legal technique. The research analyzes academic approaches to understanding legal constructs, particularly their narrow (legal-technical) interpretation, and critically examines a broad approach to defining them as epistemological constructs. It is substantiated that legal constructs have practical significance and are aimed at ensuring the logical consistency, coherence, and effectiveness of normative material.

It is proved that the concept of “lobbying”, despite its origins in political science, corresponds to the key characteristics of a legal construct. In particular, it reflects a model of social relations, is formed through abstraction and typification, has an internally consistent structure (subject, object, subject matter, content of activity), and serves as a means of constructing normative material. Special attention is paid to distinguishing between the concepts of “lobbyism” and “lobbying”, where the former is viewed as a more static phenomenon and the latter as a dynamic process subject to legal regulation. Consequently, the appropriateness of using the term “lobbying” in legislation has been substantiated.

It is concluded that lobbying is a legal construct used by the legislature to formalize the relevant legal relationships. The practical significance of this work lies in formulating requirements for the further improvement of lobbying legislation, taking into account the principles of legal drafting, in particular clarity, logic, consistency, and internal coherence of legal norms.

Keywords: lobbying, legal construct, legal technique, lawmaking, formalization, Law of Ukraine “On Lobbying”.

Formulas: 0, **fig.:** 0, **tabl.:** 0, **bibl.:** 12.

Постановка проблеми. Актуальність теми обумовлена прийняттям Закону України «Про лобіювання» від 2024 р. (далі – Закон) [1], який був введений у дію

1 вересня 2025 року у зв'язку з початком функціонування Реєстру прозорості. Правове підґрунтя цієї системи було закладене у Постанові Кабінету Міністрів

України «Деякі питання створення та функціонування Реєстру прозорості» від 2024 р. № 1175 [2]. Причиною висвітлення теми лобіювання, яка, у тому числі, підкреслює її проблематичність, є безпосередньо воєнний стан, який був введений Указом Президента України № 64/2022 від 24.02.2022 року [3] та набув чинності після затвердження парламентом Закону України «Про затвердження Указу Президента України «Про введення воєнного стану в Україні» від 24.02.2022 року [4].

Відносна раптовість прийняття Закону та початок реалізації його положень в умовах збройної відсічі агресії російської федерації ставить під сумнів можливість досягнення стабільності та ефективності правового регулювання. Окрім цього, зважаючи на слабкість політичної системи та законодавчого апарату в цілому, можна припустити, що невдала формалізація лобіювання призведе до свавілля лобістів, невизначеності правового поля. Саме тому першочерговим завданням є визначення приналежності терміна «лобіювання» до юридичних конструкцій, позитивний висновок про що допоможе на теоретичному рівні сформулювати ефективні та доцільні пропозиції змін до відповідного Закону.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вивченням проблематики інституту лобіювання займалися такі вчені, як: О. Длугопольський, А. Стельмах, І. Маркус, В. Нестерович, Б. Мохончук, С. Шандрук тощо. Значну увагу тематиці юридичних конструкцій приділяли такі науковці: Д. Лавренко, І. Онищук, І. Шутак, М. Кельман, Ж. Дзейко та інші.

Формулювання цілей статті. Метою статті є аналіз формалізації лобіювання через призму юридичної техніки та визначення його відповідності сутності юридичних конструкцій.

Виклад основного матеріалу дослідження. Лобіювання як термін офіційно закріпилося у нормативно-правовому регулюванні буквально недавно. Більшість науковців, дослідників могли очікувати на законодавчий акт, який мав

би назву «Про лобізм та лобіювання», як це було прогнозовано в абзаці 2 частини 6 статті 4 Закону України «Про правотворчу діяльність» від 2023 р. [1]. Водночас законодавець вирішив обмежитися поняттям «лобіювання», що, на нашу думку, є досить цікавою новелою, яка потребує, у першу чергу, теоретико-правових досліджень. Науковий інтерес обґрунтовується тим, що формалізації були піддані процеси, які можуть нашкодити законотворенню в цілому, а ефективний захист і збереження стабільності нормотворчої системи неможливі без розуміння юридико-технічного підґрунтя даного явища.

У першій частині нашого дослідження ми хотіли б аргументувати приналежність поняття «лобіювання» до юридичних конструкцій, позитивний висновок про що допоможе продемонструвати можливі недоліки формалізації та сформулювати ефективнішу концепцію правового регулювання. Таким чином, до вирішення цього питання нас схиляли наступні аргументи.

По-перше, «лобіювання» досить давно закріпилося у політологічних ученнях, що може вплинути на правовий характер даного терміна, а отже унеможливить віднесення останнього до умовного переліку юридичних конструкцій. Сталою у доктрині є думка про те, що наявність у законодавстві закріпленого того чи іншого терміна не означає його автоматичну приналежність до юридичних конструкцій. Акцентуємо Вашу увагу на тому, що представники правової доктрини можуть створити презумпцію приналежності лобіювання до юридичних конструкцій, хоча ми, враховуючи специфіку конструкцій, вважаємо, що це явище потребує певного доведення.

По-друге, на підставі попередньої думки можливим вбачається сформулювати гіпотезу про гносеологічну природу поняття «лобіювання» та приналежність останнього до категорій, які мають науково-дослідницький, теоретичний характер. У такому випадку не може йти мови про визнання того чи іншого явища юридичною конструкцією, що ми аргументуємо

далі. Окрім цього, у даному векторі варто поставити питання щодо можливості віднесення лобювання до юридичних конструкцій у випадку неповної відповідності ознакам цього явища.

Почнемо з позиції Р. Ієринга, який фактично першим у правовій доктрині виокремив юридичні конструкції як самостійний елемент юридичної техніки. За його визначенням, юридична конструкція – це один із засобів юридичної техніки та природно-історичний метод обробки правового матеріалу. Його вчення трактує, що у сфері правотворчості використання юридичних конструкцій полегшує формулювання нормативних приписів, надає нормативно-правовим актам чіткість, логічність, послідовність, забезпечує формальну визначеність права. Юридична конструкція є одним із важливих елементів правотворчої техніки та способом впорядкування суспільних відносин, надання їм під час аналізу точності і чіткості. Завдяки юридичній конструкції можна теоретично осмислити спочатку неоформлену кількість феноменів з метою наступного розподілу їх у законах, у відповідності з чітко сформульованими ідеями. Юридичні конструкції дозволяють ідентифікувати і класифікувати юридичні явища шляхом виявлення їх юридичної природи [5, с. 178].

Для написання більш визначеного та чіткого дослідження варто згадати про широку концепцію розуміння цього поняття. Зокрема, М. Кельман вважає за доцільне розмежовувати та розрізняти юридичні конструкції як нормативні та теоретичні, що проводиться залежно від плану їх розгляду і звернення до відповідних функцій. Якщо юридична конструкція виражається, наприклад, в організації нормативного матеріалу і через це є фактором певного регулятивного впливу, то її потрібно розцінювати як нормативну, а якщо та сама конструкція використовується у гносеологічному відношенні, вона повинна інтерпретуватися як теоретична. З методологічних позицій вбачаються і деякі додаткові

можливості такого підходу до проблеми. Насамперед у відношенні розмежування нормативної юридичної конструкції як елемента власного змісту позитивного права і юридичної конструкції як одиниці юридичного мислення, методу юридичного дослідження [6, с. 393].

Ми, зі свого боку, не можемо у повному обсязі погодитися із даними тезами через низку причин. По-перше, юридична конструкція розрахована на виконання певної заздалегідь закладеної функції, яка є актуальною, практичною необхідністю юридичного врегулювання тієї чи іншої галузі суспільних відносин. Як зазначав І. Шутак, у цьому розумінні юридична конструкція протистоїть поняттям, створеним у межах неюридичних дисциплін, але залученим у процесі юридичного врегулювання соціальних відносин. Головна властивість юридичної конструкції, у якій найбільш повно виражається її сутність, – пряме юридико-практичне значення. Юридична конструкція завжди може бути виражена в системі норм права, які задають конкретний механізм правового регулювання [7, с. 95].

По-друге, розвиваючи загальні міркування Р. Ієринга, зацентруємо Вашу увагу, що якщо слово чи словосполучення містить виключне гносеологічне навантаження, то таке узагальнене поняття, попри можливу значущість, не матиме ознак юридичної конструкції, оскільки втрачається фактор юридико-технічного призначення. Додатковим аргументом щодо цих думок є позиція Ж. Дзейко, яка критикує точку зору щодо розуміння юридичних конструкцій, у тому числі як гносеологічних категорій. Вчена пише, що юридичні конструкції у значенні прийому юридичної техніки не можуть виступати гносеологічними поняттями, оскільки юридична техніка ґрунтується на досягненнях юридичної науки та інших суспільних наук, однак вона не здійснює функцію пізнання [8, с. 232]. Отже, у даному дослідженні мова йтиме про стале (консервативне) розуміння юридичних конструкцій як юридико-технічного

прийому.

Таким чином, погоджуємося із дефініцією, що юридичні конструкції – це логіко-структурні утворення, що забезпечують взаємозв'язок між правовими нормами, сприяючи їх узгодженості та системності. Вони формуються на основі узагальнених правових понять і моделей, які використовуються для побудови нормативного матеріалу, забезпечення його внутрішньої несуперечливості та ефективного застосування [9, с. 10].

Наступним кроком нашого дослідження є встановлення приналежності поняття лобіювання до парадигми юридичних конструкцій. Цьому юридико-технічному прийому кореспондують певні ознаки. Ми, на підставі вивчених джерел, можемо сформулювати власний перелік ознак, які, на нашу думку, є найбільш важливими для характеристики [8, с. 230–231]: являють собою моделі, які є формою відтворення об'єктивної реальності; створюються внаслідок здійснення логічних операцій абстрагування та типізації тощо; визначають основні властивості певних суспільних відносин чи їх елементів, у тому числі відображають їх структуру; є засобами побудови нормативного матеріалу; об'єкти, які вони відображають (суспільні відносини чи їх елементи), знаходяться у сфері правового регулювання та мають властивість підлягати формалізації (у тому числі за допомогою мовних засобів); елементи юридичних конструкцій характеризуються внутрішньою єдністю та взаємодією, що зумовлено їх єдиним змістовним та функціональним призначенням.

Доцільно зазначити, що неможливо на практиці, використовуючи емпіричний метод, провести аргументацію приналежності слова чи словосполучення до юридичних конструкцій, врахувавши абсолютно всі ознаки, які були розроблені у вітчизняній доктрині. Саме тому ми акцентуємо Вашу увагу лише на найбільш важливих. Таким чином, відповідно до Закону, лобіювання – діяльність, що здійснюється з метою впливу (спроби впливу) на об'єкт лобіювання в комерційних

інтересах бенефіціара (за винагороду, що отримується прямо або опосередковано, та/або з оплатою фактичних витрат, необхідних для її здійснення) або у власних комерційних інтересах особи та стосується предмета лобіювання [1].

Беручи до уваги дане визначення, можна зробити висновок про приналежність «лобіювання» до юридичних конструкцій через наступні причини. Дефініція лобіювання позначає цілісний, єдиний та структурований механізм правового регулювання, завдяки якому можна прослідкувати взаємодію ключових елементів: суб'єкта, об'єкта та предмета, фактичного змісту такої діяльності. Так, можливо, дана конструкція не дає найбільш повної картини регулювання, але ми маємо наголосити на досить відомому принципі створення дефініцій – орієнтовно 22 слова, але не більше, для підтримання юридичної визначеності законодавства.

Сьогодні, коли лобіювання перетворюється на законне, формалізоване явище, дане визначення можна характеризувати як позитивне, оскільки передбачити сутність лексеми, навіть враховуючи міжнародний досвід, у нашій системі права не є можливим. Причиною цього, на нашу думку, є відсутність міцної політичної системи, соціально-економічні труднощі, воєнний стан як правовий режим, який видозмінює процес нормотворення та вектори публічної політики в цілому тощо.

Можемо висловитися на підтримку цього терміна також через те, що «лобіювання» у тому чи іншому ступені відповідає об'єктам реальної діяльності, які воно відображає, що є однією з ознак юридичних конструкцій. Законотворець вирішив не визначати це поняття через оціночні, невизначені поняття, що є, на нашу думку, правильним вектором. Водночас дефініція лобіювання наразі визначається через концепцію відповідного договору, що, на нашу думку, звужує законодавче розуміння і може призвести до невизначених наслідків. Окрім цього, лобіювання є юридичною конструкцією, оскільки дане поняття виступає засобом побудови нормативного матеріалу.

Закон, центральним елементом якого є регулювання особливостей здійснення впливу на органи нормотворення з метою задоволення комерційних інтересів тих чи інших осіб, у повній мірі спирається на системну лексему – «лобіювання», яка дає можливість нормотворцям уникнути об'ємності нормативно-правового акта, постійно зазначаючи усе визначення.

Цікавою для доведення є ознака юридичних конструкцій – створення останніх внаслідок здійснення логічних операцій абстрагування та типізації тощо. Як вже було зазначено у дослідженні, юридична конструкція у розумінні юридино-технічного прийому протистоїть поняттям, які були створені у межах інших дисциплін, але враховуються у правовому регулюванні.

Тут також варто згадати про нашу гіпотезу на початку дослідження щодо політологічного контексту поняття «лобіювання». На противагу цьому, доцільно аргументувати, що терміни «лобізм» та «лобіювання» є різними за своєю природою.

Тут зацентруємо увагу на думці І. Маркус: лобіювання – це діяльність фізичних чи юридичних осіб та/або їх об'єднань, спрямована на представників органів державної влади та пов'язаних з ними осіб з метою впливу на здійснення ними дій чи бездіяльності у нормотворчому процесі [10, с. 56]. Водночас Стельмах А. розглядає лобізм у системі публічного управління, який, на його думку, є формою представництва групових (державно-управлінських) інтересів, що реалізують свою діяльність у межах нормативно-правової бази України та міжнародних договорів, спрямовану на покращення соціально-економічного, політичного становища країни та громадян України, маючи за мету прийняття або зміну певних державно-управлінських рішень [11, с. 73].

С. Шандрук виокремлює два основні теоретичні підходи до розуміння сутності лобізму: політологічний та правовий. Перший пояснює лобізм як інститут політичної системи, процес

навмисного встановлення зв'язків з посадовими особами органу публічної влади з наміром вплинути на прийняття вигідного для зацікавлених осіб рішення. Другий розглядає лобізм як сукупність правових норм, які регламентують процес легітимного впливу на органи публічної влади, а також на їх посадових осіб з боку лобістів з метою закріплення власних інтересів чи інтересів третіх осіб у нормативно-правових актах [12, с. 829]. Ми не зовсім можемо погодитися із С. Шандруком, оскільки правова дефініція лобізму як сукупності правових норм є скоріше нормативною, а не правовою, адже право включає в себе також інші регулятори. Окрім цього, інша частина дефініції «правового лобізму» – регламентація процесу легітимного впливу на органи публічної влади – має скоріше визначатися як лобіювання, зважаючи на зазначення автором лексеми «процес». Ми вважаємо, що такий підхід буде відповідати правилам логіки, узгодженості правового терміна та відповідної дефініції.

З огляду на ці твердження представників доктрини, можемо дійти до наступних висновків. Лобізм та лобіювання є принципово різними термінами, адже перший відображає форму представництва інтересів, а другий позначає певний процес впливу на відповідних суб'єктів. Ми висловлюємо гіпотезу, що лобіювання має більш практичний зміст, оскільки будова цього слова схиляє нас до розуміння певних процесів, динаміки правовідносин, а це досить важливо для ефективного правового регулювання. Водночас лобізм як лексему доцільно використовувати для позначення наслідків лобіювання або певного явища, оскільки, порівняно із лобіюванням, лобізм має більш статичні характеристики, а отже може відноситися до політологічних категорій.

Згідно із вищенаведеними аргументами можемо підтвердити приналежність лобіювання до юридичних конструкцій, незважаючи на дотичність останнього до політологічних термінів. Використані законодавцем засоби та прийоми юридичної техніки для формалізації даного

явища у повній мірі відповідають ознакам юридичних конструкцій.

Висновки. Юридичні конструкції мають достатню кількість розробок у вітчизняній правовій доктрині. Водночас ми не є прихильниками їх широкого розуміння, тому у даному дослідженні мова йшла про юридичні конструкції у значенні юридико-технічного прийому. Використавши емпіричні та теоретичні методи дослідження, нами було доведено приналежність поняття «лобіювання» до юридичних конструкцій. Аргументами на підтримку цього є: лобіювання є певною моделлю, що відтворює об'єкти реальної дійсності, які знаходяться у сфері правового регулювання та підлягають формалізації; лобіювання як лексема створилося внаслідок логічних

операцій та визначає основні властивості суспільних відносин, відображає структуру; лобіювання є засобом побудови нормативного матеріалу, елементи якого є внутрішньо єдиними, взаємодіють між собою, що зумовлено їх єдиним змістовним та функціональним призначенням.

Практичний результат нашого дослідження полягає у тому, що лобіювання як юридична конструкція має відповідати вимогам до побудови останніх, а саме: єдності, логічності, точності, послідовності структури тощо. Зважаючи на рамковість Закону та ймовірно подальше подання великої кількості законів про внесення змін, важливим є приділяти особливу увагу відповідним юридико-технічним правилам та принципам.

Література:

1. Про лобіювання : Закон України від 23.02.2024 № 3606-IX : станом на 1 січ. 2025 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3606-20#Text> (дата звернення: 16.03.2026).
2. Деякі питання створення та функціонування Реєстру прозорості : Постанова Каб. Міністрів України від 15.10.2024 № 1175. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1175-2024-п#Text> (дата звернення: 16.03.2026).
3. Про введення воєнного стану в Україні : Указ Президента України від 24.02.2022 № 64/2022 : станом на 26 лип. 2025 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/64/2022#Text> (дата звернення: 16.03.2026).
4. Про затвердження Указу Президента України «Про введення воєнного стану в Україні» : Закон України від 24.02.2022 № 2102-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2102-20#Text> (дата звернення: 16.03.2026).
5. Лавренко Д.О. Значення юридичної конструкції як засобу юридичної техніки. *Електронне наукове видання «Аналітично-порівняльне правознавство»*. 2024. № 3. С. 56–60. URL: <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2023.03.10>.
6. Кельман М.С. Юридичні конструкції як елемент юридичної діяльності. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. Юридичні науки. 2016. № 845. С. 390–395.
7. Шутак І. Д. Юридична техніка : курс лекцій. Івано-Франківськ: Лабораторія академічних досліджень правового регулювання та юридичної техніки. Дрогобич : Коло, 2015. 228 с.
8. Дзейко Ж. Законодавча техніка в Україні: історико-теоретичне дослідження : монографія. Київ : ВПЦ «Київ. ун-т», 2007. 360 с.
9. Dobroboh L. M. Legal Constructs as Legal Technique Element: General Legal Aspect. *Subcarpathian Law Herald*. 2025. № 1 (60).
P. 9 – 12. URL: <https://doi.org/10.32782/pyuv.v1.2025.2>
10. Markus I. Scientific approaches to the definition of lobbying and its basic concepts. *Scientific Bulletin of Dnipropetrovsk State University of Internal Affairs: Scientific Journal*. 2021. № 1 (113). P. 52-56. DOI: 10.31733/2078-3566-2021-5-52-57
11. Стельмах А. Теоретичні засади визначення поняття лобізму як основи державної безпеки України. Публічне управління: концепції, парадигма, розвиток, удосконалення. 2023. № 3. С. 66–77. URL: <https://doi.org/10.31470/2786-6246-2023-3-66-77>
12. Shandruk S. M. The essence of lobbying as a political and legal category. *Juridical scientific and electronic journal*. 2022. № 11. P. 827–830. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2022-11/202>

References:

1. Pro lobiiuvannia : Zakon Ukrainy vid 23 liutoho 2024 roku № 3606-IX : stanom na 1 sichnia 2025 roku. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3606-20#Text> (data zvernennia: 16.03.2026).
2. Deiaki pytannia stvorennia ta funktsionuvannia Reiestru prozorosti : Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 15 zhovtnia 2024 roku № 1175. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1175-2024-p#Text> (data zvernennia: 16.03.2026).

3. Pro vvedennia voiennoho stanu v Ukraini : Ukaz Prezydenta Ukrainy vid 24 liutoho 2022 roku № 64/2022 : stanom na 26 lypnia 2025 roku. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/64/2022#Text> (data zvernennia: 16.03.2026).
4. Pro zatverdzhennia Ukazu Prezydenta Ukrainy «Pro vvedennia voiennoho stanu v Ukraini» : Zakon Ukrainy vid 24 liutoho 2022 roku № 2102-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2102-20#Text> (data zvernennia: 16.03.2026).
5. Lavrenko D. O. Znachennia yurydychnoi konstruktsii yak zasobu yurydychnoi tekhniky. Analitychno-porivnialne pravoznavstvo. 2024. № 3. S. 56–60. URL: <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2023.03.10>
6. Kelman M. S. Yurydychni konstruktsii yak element yurydychnoi diialnosti. Visnyk Natsionalnoho universytetu «Lvivska politekhnika». Yurydychni nauky. 2016. № 845. S. 390–395.
7. Shutak I. D. Yurydychna tekhnika : kurs lektsii. Ivano-Frankivsk: Laboratoriia akademichnykh doslidzhen pravovoho rehuliuвання ta yurydychnoi tekhniky; Drohobych: Kolo, 2015. 228 s.
8. Dzeiko Zh. Zakonodavcha tekhnika v Ukraini: istoryko-teoretychne doslidzhennia : monohrafiia. Kyiv: VPTs «Kyivskiy universytet», 2007. 360 s.
9. Dobroboh L. M. Legal Constructs as Legal Technique Element: General Legal Aspect. Subcarpathian Law Herald. 2025. № 1 (60). P. 9–12. URL: <https://doi.org/10.32782/pyuv.v1.2025.2>
10. Markus I. Scientific approaches to the definition of lobbying and its basic concepts. Scientific Bulletin of Dnipropetrovsk State University of Internal Affairs. 2021. № 1 (113). P. 52–56. DOI: 10.31733/2078-3566-2021-5-52-57.
11. Stelmakh A. Teoretychni zasady vyznachennia poniattia lobizmu yak osnovy derzhavnoi bezpeky Ukrainy. Publichne upravlinnia: kontseptsii, paradyhma, rozvytok, udoskonalennia. 2023. № 3. S. 66–77. URL: <https://doi.org/10.31470/2786-6246-2023-3-66-77>
12. Shandruk S. M. The essence of lobbying as a political and legal category. Juridical scientific and electronic journal. 2022. № 11. P. 827–830. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2022-11/202>

Стаття надійшла до друку 01 квітня 2026 року